

Sygn. akt I ACa 719/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 lutego 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA Ewa Kaniok (spr.)

Sędzia SA Edyta Jefimko

Sędzia SO (del.) Elżbieta Gajewska

Protokolant st. sekr. sąd. Joanna Baranowska

po rozpoznaniu w dniu 4 lutego 2014 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa A. K.

przeciwko D. J.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie

z dnia 26 lutego 2013 r.

sygn. akt I C 1085/11

- 1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądza od D. J. na rzecz A. K. kwotę 40.000 (czterdzieści tysięcy) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 16 grudnia 2011 r. do dnia zapłaty i kwotę 795 (siedemset dziewięćdziesiąt pięć) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;**
- 2. oddala apelację w pozostałej części;**
- 3. zasądza od D. J. na rzecz A. K. kwotę 1.100 (jeden tysiąc sto) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.**

I ACa 719/13

UZASADNIENIE

W dniu 16.09.2011 r. A. K. wniosła przeciwko D. J. pozew o zapłatę kwoty 122.421,60 zł.

Podniosła, iż w roku 1999 dokonała spłaty części kredytu, zaciągniętego przez pozwanego na zakup mieszkania przy ul. (...) w W.. W tym celu przelała na rzecz (...) w Ł. kwotę 40.000 zł. Powódka zaznaczyła, iż kwota ta stanowiła 30,21% wartości mieszkania zakupionego przez pozwanego. Pozwany zbył w/w mieszkanie za cenę 213.000 zł, po czym za część uzyskanej kwoty tj. 197.542,85 zł, nabył nieruchomości przy ul. (...) w W.. W ocenie powódki należy przyjąć, że jej udział w kwocie wydatkowanej na zakup w/w nieruchomości wyniósł również 30,21 % co stanowiło kwotę 59.677,69 zł. Powódka zaznaczyła, że kwota 59.677,69 zł przynależna powódce stanowiła 14,574% wartości nieruchomości przy

ul. (...). Wartość 14,574% nieruchomości przy ul. (...) wynosi obecnie 122.421,60 zł i zwrotu tej kwoty domaga się powódka od pozwanego.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie kosztów procesu.

Pozwany wskazał, że wpłata uczyniona przez powódkę w 1999 r. nie została uczyniona na rzecz pozwanego, a na rzecz (...) w Ł., iż w wyniku przelewu dokonanego przez powódkę nie uzyskał żadnego przysporzenia. Podniósł również zarzut przedawnienia.

Wyrokiem z dnia 26.02.2013 r. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie oddalił powództwo. W pkt II. zasądził od A. K. na rzecz D. J. kwotę 3.617,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Okręgowy wskazał:

Strony w dniu 08.07.2000 r. zawarły związek małżeński. W nieformalnym związku pozostawały od 1999 r.

Pozwany w 1997 r. zaciągnął na podstawie umowy nr (...) w banku (...) II Oddział w Ł. kredyt w kwocie 81.614,94 zł. Kredyt ten został spłacony w dniu 09.11.2002 r. Przed zawarciem związku małżeńskiego, w dniu 08.09.1999 r., powódka dokonała przelewu kwoty 40.000 zł na rzecz (...) w Ł. tytułem wpłaty na mieszkanie /nr umowy (...)/.

W dniu 29.12.1999 r. pozwany, pozostający wówczas w związku małżeńskim z pierwszą żoną J. J., zakupił do majątku odrębnego lokal mieszkalny przy ul. (...) za cenę 132.375 zł. Wcześniej, w dniu 28.05.1999 r. pozwany zawarł ze swoją ówczesną małżonką J. J. umowę małżeńską majątkową, na mocy której ustanowiona została pomiędzy małżonkami rozdzielnosc majątkowa.

Pozwany w dniu 27.10.2005 r. sprzedał lokal mieszkalny przy ul. (...) za cenę 213.000 zł. Z uzyskanej ceny przeznaczył kwotę 197.542,85 zł na zakup nieruchomości położonej przy ul. (...) w W.. Nieruchomość ta została zakupiona wspólnie przez strony na podstawie umowy z dnia 3 kwietnia 2006 r. za cenę 161.765,21 franków szwajcarskich. Aktualnie wartość rynkowa nieruchomości przy ul. (...) w W. wynosi około 840.000 zł.

W dniu 01.04.2009 r. Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie rozwiązał związek małżeński stron. Postanowieniem z dnia 02.06.2011 r. Sąd Rejonowy dokonał podziału majątku dorobkowego stron. Obie strony wniosły apelację od w/w orzeczenia. Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie postanowieniem z dnia 03.12.2012 r. zmienił punkt III oraz punkt IV zaskarżonego orzeczenia, w pozostałym zakresie oddalił obie apelacje.

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Powódka reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika nie wskazała podstawy prawnej swojego roszczenia. Powódka, pozostając w nieformalnym związku z pozwanym dokonała w 1999 r. przelewu kwoty 40.000 zł na rzecz (...) II Oddział w Ł. w celu częściowej spłaty kredytu zaciągniętego przez pozwanego na zakup mieszkania. W dniu 08.07.2000 r. strony zawarły związek małżeński. Pozwany na skutek świadczenia powódki osiągnął korzyść majątkową, która to korzyść posłużyła do nabycia składnika majątku wspólnego stron. Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy przyjął, iż powódka dokonała nakładu z majątku osobistego na majątek wspólny. W ocenie Sądu, roszczenie powódki jest więc w istocie żądaniem o zwrot nakładów poczynionych przez powódkę na majątek wspólny stron.

Między stronami toczyła się sprawa o podział majątku dorobkowego. Zakończyła się ona prawomocnym orzeczeniem Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie z dnia 03.12.2012 r.

Zgodnie z dyspozycją art. 567 § 1 kpc w postępowaniu o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami sąd rozstrzyga także o żądaniu ustalenia nierównych udziałów małżonków w majątku wspólnym oraz o tym, jakie wydatki, nakłady i inne świadczenia z majątku wspólnego na rzecz majątku osobistego lub odwrotnie podlegają zwrotowi.

W myśl powyższego przepisu z chwilą wszczęcia postępowania o podział majątku wspólnego nie jest dopuszczalne odrębne postępowanie w sprawie nakładów poczynionych na majątek wspólny, wydatków, nakładów i innych świadczeń z majątku wspólnego na rzecz majątku osobistego lub nakładów i innych świadczeń z majątku osobistego na majątek wspólny.

Z przepisu powyższego wynika, że żądanie rozliczenia nakładu z majątku osobistego na majątek wspólny należy zgłosić w postępowaniu o podział majątku, do którego stosuje się odpowiednio przepisy o dziale spadku (art. 567 § 3 kpc), a poprzez art. 688 kpc - także przepisy o współwłasności, w szczególności art. 618 § 3 kpc. Artykuł ten uznawany jest za przepis o charakterze materialnoprawnym, wprowadzający „swoistą prekluzję”. Istota tej prekluzji polega na wyłączeniu możliwości dochodzenia roszczeń podlegających rozpatrzeniu w postępowaniu działowym i to nawet wówczas, kiedy nie zostały one przez stronę w tym postępowaniu zgłoszone. Tym bardziej zaś wtedy, kiedy zgłoszone zostały, choćby nie zostały rozpoznane przez sąd. Usterki postępowania działowego mogą być naprawione jedynie w tym postępowaniu – w trybie uzupełnienia postanowienia bądź w drodze kontroli instancyjnej (v. SN z dnia 02.04.2009 r., IV CSK 566/08, Lex nr 564826).

Biorąc pod uwagę powyższe sąd stwierdził, iż powódka powinna wystąpić z roszczeniem o zwrot nakładów poczynionych przez nią z jej majątku osobistego na majątek wspólny stron w toku postępowania o podział majątku dorobkowego stron. Jeżeli powódka nie zgłosiła powyższego roszczenia, to odpowiednie zastosowanie znajdzie art. 618 § 3 kpc. Tym samym po prawomocnym zakończeniu sprawy o podział majątku dorobkowego stron przez Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie w dniu 03.12.2012 r. powódka straciła możliwość dochodzenia roszczenia o zwrot nakładów.

W toku postępowania pełnomocnik powódki wskazywał także, iż dochodzone roszczenie nie podlegało rozpoznaniu w toku postępowania działowego. Wtedy należałoby je rozpoznać w ramach przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu (art. 405 i nast. kc.).

Zdaniem Sądu Okręgowego również na tej podstawie roszczenie powódki nie zasługuje na uwzględnienie. Sprawy o roszczenie z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia jednego ze współwłaścicieli kosztem majątku innego współwłaściciela nie należą do spraw rozpoznawanych w postępowaniu o zniesienie współwłasności. Jeżeli więc powódka żąda kwoty 122.421,60 zł od pozwanego na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu to należy stwierdzić, iż nie mogła wystąpić skutecznie ze swoim roszczeniem w postępowaniu o podział majątku dorobkowego stron. Ewentualne czynności procesowe powódki zmierzające do zapłaty w/w kwoty przez pozwanego, podjęte w postępowaniu o podział majątku dorobkowego stron nie mogły tym samym przerwać biegu przedawnienia roszczenia powódki (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.). Powódka dokonała przelewu kwoty 40.000 zł w dniu 08.09.1999 r. Pozew o zapłatę został natomiast złożony w dniu 16.09.2011 r., a więc ponad 12 lat po dokonaniu przelewu, w wyniku którego korzyść majątkową osiągnął pozwany. Roszczenie powódki z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia uległo zatem przedawnieniu, bowiem termin przedawnienia w sprawie niniejszej wynosi 10 lat.

Apelację od powyższego wyroku złożył powódka A. K. zaskarżając go w całości, zarzucając:

- obrazę art. 31 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, poprzez błędną ich interpretację oraz zastosowanie i uznanie, że przed zawarciem małżeństwa powstaje wspólność majątkowa pomiędzy konkubentami, co implikuje możliwość czynienia nakładów z majątku osobistego konkubenta na majątek wspólny;
- obrazę art. 121 pkt 3 kc poprzez jego niezastosowanie i uznanie roszczenia za przedawnione, w sytuacji kiedy strony od 8 lipca 2000 r. do 01.04.2009 r. pozostawały w związku małżeńskim i w związku z tym bieg przedawnienia roszczenia jednego małżonka przeciwko drugiemu uległ zawieszeniu;
- błąd w ustaleniach faktycznych - poprzez niezasadne przyjęcie, że powódka nie dochodziła przedmiotowego roszczenia w postępowaniu działowym, a następnie zaniechała skierowania środków odwoławczych w tym zakresie, co nakazywało Sądowi I instancji zastosowanie przepisu art. 618 § 3 k.p.c., podczas gdy z dokumentów

zgrupowanych w aktach sprawy wynika wniosek odmienny, zgodnie z którym doszło do rozliczenia nakładów poczynionych na zakup mieszkania przy ul. (...) jedynie w kwocie 3.856,28 zł, albowiem tylko ta kwota (z ogółu ok. 60.000 zł) została przekazana przez Powódkę Powodowi po zawarciu małżeństwa, natomiast pozostałe przelewy Sąd uznał za niepodlegające rozliczeniu w postępowaniu działowym;

- obrażę art. 567 kpc poprzez przyjęcie, iż właściwym trybem dochodzenia roszczenia przez powódkę winno być postępowanie o podział majątku wspólnego w sytuacji, kiedy roszczenie powstało w chwili, kiedy majątek wspólny (w sensie prawnym) nie istniał.

A. K. wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości i zasądzenie od D. J. kwoty 122.421,60 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Powódka wniosła ponadto o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył:

apelacja jest uzasadniona w części, co pociąga za sobą częściową zmianę zaskarżonego wyroku w oparciu o art. 386 par. 1 k.c. i oddalenie powództwa w pozostałej części w oparciu o art. 385 k.p.c.

Ustalenia faktyczne dokonane przez sąd I instancji zostały uzupełnione przez Sąd Apelacyjny w oparciu o dowód z przesłuchania stron. Sąd Apelacyjny ustalił, że pozwany zaciągnął kredyt w kwocie 81.614,94 zł. na kupno mieszkania przy ul. (...). Mieszkanie to kupione zostało 29.12.1999r. do majątku odrębnego pozwanego, który wówczas pozostawał w związku małżeńskim z pierwszą żoną.

Pozostając z pozwanym w konkubinacie, powódka w dniu 8.09.1999r. dokonała, ze swoich środków, przelewu kwoty 40.000 zł. na rachunek (...) II Oddział w Ł. tytułem spłaty kredytu zaciągniętego przez pozwanego. Strony zawarły związek małżeński 8.07.2000r.

Wpłata dokonana przez powódkę nie została przez (...) zwrócona. Pozwany nie wykazał, aby w/w wpłata nie została zaksięgowana na poczet spłaty zaciągniętego przez niego kredytu, a zgodnie z art. 6 k.c. to jego obciążał ciężar dowodu w tym zakresie, gdyż nie zaprzeczał, że w/w wpłata miała miejsce.

Twierdzenie powódki, iż uiszczona przez nią kwota została przez (...) zaliczona zgodnie z tytułem wskazanym w poleceniu przelewu (k.25) zasługuje na wiarę. Pozwany nie wykazał, że w poleceniu przelewu wskazano błędny numer rachunku ani, że spłacił kredyt w całości z własnych środków.

Kwota uiszczona przez powódkę do (...) nie była wpłatą na poczet ceny za mieszkanie przy ul. (...). Była to wpłata uiszczona tytułem częściowej spłaty kredytu zaciągniętego przez pozwanego na kupno w/w mieszkania. Wbrew wywiadowi sądu I instancji w/w kwota nie stanowiła więc nakładu z majątku osobistego powódki na majątek wspólny stron i nie mogła podlegać rozliczeniu w ramach postępowania o podział majątku wspólnego stron. Trafnie wskazuje apelująca, że w chwili dokonywania przez nią przelewu 40.000 zł. majątek wspólny stron nie istniał.

Roszczenie powódki winno być rozpoznane w oparciu o przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu (art. 405 i nast. k.c.).

Sąd Okręgowy naruszył art. 121pkt 3 k.c. przyjmując, że roszczenie uległo przedawnieniu. Przez czas pozostawiania stron w związku małżeńskim przedawnienie nie biegło, albowiem bieg przedawnienia uległ zawieszeniu.

Termin przedawnienia przedmiotowego roszczenia wynosi lat 10 (art. 118 k.c.) i do czasu wniesienia powództwa tj. do 19.09.2011r. przedawnienie nie nastąpiło, gdyż rozwód orzeczony został wyrokiem z dnia 01.04.2009r.

Dzięki częściowej spłacie przez powódkę długu pozwanego w (...), pozwany uzyskał korzyść majątkową w postaci zmniejszenia swoich pasywów. Chybione jest stanowisko, że owa wpłata posłużyła pozwanemu do nabycia składnika majątku wspólnego stron w postaci mieszkania. Cena za mieszkanie uiszczona została z kredytu i częściowo ze

środków własnych pozwanego. Środki z kredytu zostały przelane przez Bank na konto zbywcy mieszkania, zatem uiszczona przez powódkę kwota 40.000 zł. nie stanowi części ceny za mieszkanie. W sytuacji zbycia mieszkania przez pozwanego art. 406 k.c. nie znajduje zastosowania, skoro środki uiszczone przez powódkę do nabycia tego mieszkania nie posłużyły.

Podstawę świadczenia powódki (stanowiącego przysporzenie na rzecz pozwanego poprzez spłatę jego długu) stanowił łączący strony konkubinat.

Tak rozumiana podstawa świadczenia odpadła. Powódka spełniając świadczenie miała na celu uzyskanie od pozwanego ekwiwalentnego świadczenia, do którego nie był prawnie zobowiązany, a którym było pozostawanie w nieformalnym związku. Zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, gdyż strony rozstały się. W tych okolicznościach, w oparciu o art. 410 par. 2 k.c. powódka ma prawo domagać się od pozwanego zwrotu kwoty 40.000 zł. wraz z ustawowymi odsetkami od daty wezwania go do zapłaty (w sprawie niniejszej od daty doręczenia pozwanemu odpisu pozwu tj. 16.12.2011r., gdyż nie zostało wykazane aby powódka wezwała pozwanego do zapłaty w terminie wcześniejszym).

W pozostałym zakresie brak jest podstaw do uwzględnienia apelacji, gdyż zasada surogacji przyjęta w pozwie nie znajduje podstawy faktycznej i prawnej.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie pierwszym wyroku.

O kosztach procesu Sąd Apelacyjny orzekł zgodnie z zasadą wyrażoną w art.100 k.p.c. przyjmując, iż powódka wygrała w 1/3 części. Jeśli idzie o koszty za I instancję powódce należy się kwota 795 zł., na którą składają się 2000 zł. tytułem opłaty od uwzględnionej części powództwa oraz 1205 zł. tytułem kosztów pełnomocnika (3617:3), minus należna pozwanemu kwota 2410 tytułem kosztów pełnomocnika. W ten sam sposób obliczono koszty za II instancję.